

Rawicz, dnia 3 października 2024 roku

**Biuro Rzecznika Praw
Obywatelskich
Krajowy Mechanizm
Prewencji Tortur
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa**

WPL.	2024 -10- 10	3H
ZAL.	/	NR

W odpowiedzi na nadesłany w dniu 06 września 2024 roku, znak KMP.571.17.2023.JW, raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji w Zakładzie Karnym w Rawiczu, która miała miejsce w dniach od 21 do 24 listopada 2023 roku, poniżej przesyłam odpowiedź na zalecenia zawarte w raporcie:

ad 1) wszyscy funkcjonariusze i pracownicy Zakładu Karnego w Rawiczu zostaną ponownie zapoznani z Protokołem fakultatywnym do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania;

ad 2) wszyscy funkcjonariusze i pracownicy Zakładu Karnego w Rawiczu zostaną ponownie przeszkoleni z w zakresie zasad etyki zawodowej i konieczności traktowania osadzonych z szacunkiem i godnością;

ad 3) dokonano przeglądu praktyki realizacji kontroli osobistych. Są one obecnie i będą wykonywane tylko w uzasadnionych sytuacjach, z uwzględnieniem indywidualnej oceny ryzyka, w sposób gwarantujący, że nie będą one nadużywane;

ad 4) odstąpiono od wykonywania kontroli osobistej w pomieszczeniach monitorowanych;

ad 5) środki przymusu bezpośredniego i inne czynności z udziałem osadzonych będą wykonywane w sposób humanitarny, z poszanowaniem ich godności;

ad 6) sytuacja izolacji i osadzenia w jednostce penitencjarnej jest każdorazowo sytuacją trudną, stresującą i powodującą kryzys psychiczny. Pomimo zapewnionej opieki, kryzysy psychiczne mogą pojawiać się u osób pozbawionych wolności na różnych etapach odbywania kary lub tymczasowego aresztowania. Niekiedy powodowane jest to momentami przełomowymi, krytycznymi w życiu osoby pozbawionej wolności. Wspomniane kryzysy często prowadzą do załamania psychicznego i stanowią potencjalne zagrożenie odwołania się osadzonych do czynów autoagresywnych, w tym prób samobójczych. Z tego powodu Służba Więzienna wdrożyła szereg procedur mających na celu zapobieganie samobójstwom wśród osób pozbawionych wolności. Przykładem takiego systemowego rozwiązania jest Instrukcja nr 10/20 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 05.11.2020 roku w sprawie zapobiegania samobójstwom osób pozbawionych wolności.

W Zakładzie Karnym w Rawiczu opracowano i wdrożono Instrukcję nr 2/2021 Dyrektora Zakładu Karnego w Rawiczu z dnia 23.11.2021 roku w sprawie postępowania z osadzonymi wobec

których jest stosowana profilaktyka presuicydalna. Instrukcja Dyrektora Generalnego jednoznacznie wskazuje, których osadzonych nie pozostawia się samotnie w celach mieszkalnych. Instrukcja Dyrektora Zakładu Karnego w Rawiczu wskazuje natomiast sposób postępowania z osadzonymi, którzy nie mogą pozostawać samotnie w celach mieszkalnych. Przede wszystkim wskazać należy, że niemożność samotnego pozostania w celi nie jest zasadą, która stosowana jest bezwzględnie wobec wszystkich osadzonych. W przypadku, jeśli psycholog, po dokonaniu kontroli stanu psychicznego osadzonego stwierdzi, że skazany, czy tymczasowo aresztowany może być samotnie kwaterowany lub pozostawiany w celi mieszkalnej pod nieobecność współosadzonych, zasada ta nie jest stosowana. Przypadki takie rozpatrywane są każdorazowo indywidualnie, rzetelnie, w oparciu o całościowy obraz sprawy.

Jeśli w ocenie kadry penitencjarnej stan psychiczny osadzonego nie pozwala na samotne pozostawanie w celi, w pierwszej kolejności jest on kwaterowany w celi monitorowanej lub umieszczany w pomieszczeniu monitorowanym. Osadzeni mogą zabrać ze sobą rzeczy osobiste i codziennego użytku na czas pobytu we wskazanych miejscach. W następnej kolejności (jeśli brak jest dostępnej celi monitorowanej/pomieszczenia monitorowanego), osadzony jest umieszczany wraz z innymi osadzonymi ze swojej grupy spacerowej, terapeutycznej itp. w świetlicy lub sali, gdzie ma możliwość brania udziału w dodatkowych zajęciach. Kolejną możliwością jest przemieszczenie osadzonego do innej celi mieszkalnej, w ramach tej samej grupy spacerowej, terapeutycznej, szkolnej, zatrudnieniowej – w takim przypadku osadzeni mogą również zabrać ze sobą rzeczy osobiste i codziennego użytku. Dopiero w sytuacji, kiedy brak jest możliwości wdrożenia powyższych rozwiązań, osadzony przebywa na korytarzu w zasięgu wzroku oddziałowego. W tym miejscu zaznaczyć jednak trzeba, że pozostawianie skazanego na korytarzu jest sytuacją niezwykle rzadką, stosowaną wyjątkowo i wyłącznie na czas niezbędny.

Zgodnie z art. 108 kodeksu karnego wykonawczego administracja zakładu karnego ma obowiązek podejmowania odpowiednich działań celem zapewnienia skazanym bezpieczeństwa osobistego w czasie odbywania kary. Administracja tutejszej jednostki realizuje powyższą zasadą w całej rozciągłości. Stosowane w Zakładzie Karnym w Rawiczu praktyki w zakresie profilaktyki presuicydalnej mają na celu wypełnienie nałożonego w art. 108 obowiązku i ochronę życia ludzkiego, które jest wartością najwyższą i nadrzędną. Kadra penitencjarna tutejszej jednostki, stosując się do obowiązujących w tym zakresie uregulowań, zawsze ma na względzie praworządne i humanitarne traktowanie osób pozbawionych wolności i minimalizowanie niedogodności wynikających z orzeczonej kary pozbawienia wolności;

ad 7) w Zakładzie Karnym w Rawiczu w ramach zapewnienia osadzonym dostępu do świadczeń zdrowotnych działa Ambulatorium z Izbą Chorych. W strukturach tutejszej jednostki nie funkcjonuje oddział szpitalny, gdzie opieka medyczna zapewniana jest całodobowo.

Jednostka zatrudnia lekarzy, a także personel medyczny średniego szczebla, w tym pielęgniarki/pielęgniarzy. Personel pielęgniarski pełni służbę codziennie, w tym w soboty, niedziele i święta; od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.00 do 19.30, a w pozostałe dni od 7.00 do 15.00. W godzinach tych wykonywane są wszystkie procedury pielęgniarskie, w tym wydawanie leków.

W razie konieczności udzielenia natychmiastowej pomocy medycznej osadzonym, poza czasem pracy personelu medycznego, funkcjonariusz pełniący służbę na stanowisku dowódcy zmiany działu ochrony - wzywa Zespół Ratownictwa Medycznego. Jednocześnie organizuje natychmiastowo zespół składający się z funkcjonariuszy ochrony, którzy są przygotowani

do udzielania pomocy przedmedycznej. W tym miejscu należy wskazać, że wszyscy funkcjonariusze działu ochrony są przeszkoleni w zakresie stosowania resuscytacji krążeniowo - oddechowej i użycia defibrylatora AED.

Osadzonym w tutejszej jednostce zapewnia się zatem właściwą opieką medyczną, a organizacja realizowanych działań pozwala na zabezpieczenie procesu udzielania pierwszej pomocy w sposób właściwy.

Zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie uregulowaniami, obrażenia ciała osób pozbawionych wolności przyjmowanych do jednostki, są odnotowywane w książeczkach zdrowia osadzonych. Zapisy te są rzetelne, szczegółowe i dokonywane na bieżąco.

W Zakładzie Karnym w Rawiczu respektuje się zapisy art. 115 § 7a, § 7b i § 8 kodeksu karnego wykonawczego. Zatem skazanemu, o którym mowa w art. 88 § 3 i 6 pkt 2 świadczenia zdrowotne udzielane są w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego, świadczenia zdrowotne mogą być udzielane bez obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Zasada ta stosowana jest także odpowiednio, w przypadku gdy świadczenie zdrowotne udzielane jest skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego poza terenem tego zakładu. Natomiast skazanemu innemu niż określony w § 7a, świadczenia zdrowotne mogą być udzielane w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia jej bezpieczeństwa.

Zatem badania medyczne osadzonych o których mowa w art. 115 § 8 kodeksu karnego wykonawczego odbywają się bez udziału funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego, chyba że lekarz w danej sprawie zgłosi wniosek o obecność funkcjonariusza ze względu na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa. Obecność funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego podczas udzielania świadczeń zdrowotnych tym osadzonym nie jest więc regułą i ma miejsce tylko w przypadku wniosku osoby udzielającej świadczenie zdrowotne z uwagi na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa.

Niemniej z całą stanowczością należy stwierdzić, że nawet w przypadku udzielania świadczeń zdrowotnych w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego, w możliwie najwyższym stopniu zachowana jest intymność więźniów, przy poszanowaniu ich godności i tajemnicy lekarskiej. Dokładane są wszelkie starania, aby uczestnictwo funkcjonariusza, adekwatnie do sytuacji, było jak najbardziej dyskretne i w możliwie najmniejszy sposób naruszało poufność;

ad 8) w zakresie postępowania z osadzonymi – cudzoziemcami, należy wskazać, że w Zakładzie Karnym w Rawiczu stosuje się zasadę, zgodnie z którą, osoby pozbawione wolności otrzymują aktualną informację o prawach i obowiązkach oraz obowiązujących procedurach, w języku dla nich zrozumiałym. Informacja o barierze językowej odnotowywana jest w dokumentacji osobopoznawczej osoby pozbawionej wolności, ujmowana będzie również informacja o wykonaniu obowiązku informacyjnego i języku w którym została wykonana.

W wewnętrznej bazie danych umieszczone są informatory dla cudzoziemców, w różnych językach, w których znajdują się najważniejsze informacje dotyczące ich praw i obowiązków

i obowiązujących w jednostce penitencjarnej procedur. Każdy wychowawca posiada dostęp do wspomnianej bazy i jest zobowiązany do udostępnienia wspomnianego informatora osadzonemu. Ponadto Zakład Karny w Rawiczu dysponuje elektronicznym tłumaczem, za pomocą którego możliwa jest natychmiastowa komunikacja z osadzonym, bez konieczności oczekiwania na tłumacza.

Kadra penitencjarna została podczas odprawy zapoznana z algorytmem postępowania z cudzoziemcami - rekomendowanym w przedmiotowym raporcie;

ad 9) personel penitencjarny został zobowiązany do systematycznego weryfikowania i w razie potrzeby aktualizowania danych teleadresowych instytucji stojących na straży praw człowieka, które zamieszczane są na tablicach ogłoszeń znajdujących się w oddziałach mieszkalnych.

Zaktualizowano dane teleadresowe Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka;

ad 10) kadra penitencjarna Zakładu Karnego w Rawiczu w pełni uznaje i umożliwia realizację konstytucyjnej zasady dostępu do informacji publicznej. Informacje o możliwości korzystania przez osoby pozbawione wolności z Biuletynu Informacji Publicznej zawarte są w zarządzeniach Dyrektora Zakładu Karnego w Rawiczu regulujących porządek wewnętrzny w Zakładzie Karnym w Rawiczu oraz w oddziale aresztu śledczego w Zakładzie Karnym w Rawiczu. Egzemplarze porządku wewnętrznego dostępne są w każdej celi mieszkalnej.

Zgodnie z rekomendacją zawartą w przedmiotowym raporcie, informacje dotyczące w/w kwestii zostaną zamieszczone dodatkowo na tablicach ogłoszeń znajdujących się w oddziałach mieszkalnych;

ad 11) w Zakładzie Karnym w Rawiczu zwiększono częstotliwość korzystania przez osadzonych z samoinkasujących aparatów telefonicznych. Nowelizacja kodeksu karnego wykonawczego wprowadziła minimalny standard liczby połączeń, który może być poszerzony w ramach porządków wewnętrznych poszczególnych jednostek penitencjarnych, wydawanych na podstawie delegacji ustawowej. Taką zasadę rozszerzającą wprowadzono w regulacjach obowiązujących w tutejszej jednostce penitencjarnej. Aktualnie skazani co najmniej 2 razy w tygodniu mają prawo korzystać na własny koszt albo koszt odbiorcy z umieszczonych na korytarzach pawilonów mieszkalnych samoinkasujących aparatów telefonicznych, zgodnie z planem opracowanym przez wychowawcę w oddziale mieszkalnym. W szczególnie uzasadnionych przypadkach oraz gdy osadzony nie miał możliwości skorzystania z samoinkasującego aparatu telefonicznego w czasie przewidzianym grafikiem, porządek wewnętrzny stwarza możliwość skorzystania z telefonu w innym czasie. Osadzeni mogą również zwracać się o wyrażenie zgody na dodatkowe skorzystanie z telefonu. Jest to możliwe w szczególnie uzasadnionych wypadkach, zwłaszcza, gdy bezpośredni kontakt jest niemożliwy lub utrudniony lub gdy wynika to z nagłej sytuacji życiowej. W takim wypadku Dyrektor Zakładu może udzielić zgody na dodatkowe skorzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z rodziną i innymi osobami bliskimi, poza terminami ustalonymi w oddziałowym planie rozmów. Osadzonym, w wypadku zaistnienia przesłanek, w pełni umożliwia się skorzystanie z powyższego uprawnienia.

Nadto należy wskazać, że osadzonym przybyłym z transportu umożliwiał się skorzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego w dniu przybycia lub w dniu następnym, w celu poinformowania najbliższej rodziny o zmianie jednostki, w której aktualnie przebywa.

W Zakładzie Karnym w Rawiczu w pełni stosuje się regulację zawartą w art. 105 § 1 kodeksu karnego wykonawczego, zgodnie z którą skazanemu należy umożliwić utrzymywanie więzi przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi, m.in. przez rozmowy telefoniczne. W ramach obowiązujących uregulowań, prowadzi się działania mające służyć utrzymaniu lub odbudowaniu więzi osób pozbawionych wolności z rodziną i osobami bliskimi, jako istotnemu elementowi skutecznego przygotowania osadzonych do życia po opuszczeniu jednostki penitencjarnej;

ad12) wychowawcy pełniący służbę w danym oddziale mieszkalnym są w nich obecni codziennie. W każdym oddziale służbę pełni 2 wychowawców. W przypadku nieobecności jednego z nich, obowiązki przejmuje obecny funkcjonariusz.

W wyjątkowych sytuacjach, gdy nieobecnych jest jednocześnie dwóch wychowawców, kierownik działu wyznacza osobą zastępującą, która na ten czas przejmuje obowiązki w danym oddziale mieszkalnym. Zatem w każdym oddziale mieszkalnym wychowawca obecny jest codziennie. Każdego dnia wychowawcy wizytują też cele mieszkalne. Osadzeni mają bieżący, stały dostęp do wychowawcy. Możliwość nawiązania kontaktu z wychowawcą istnieje nie tylko podczas codziennej wizytacji cel, ale także np. w trakcie wizytacji miejsc zatrudnienia, zgłoszenia chęci rozmowy oddziałowemu, który informację taką przekazuje wychowawcy. Osoby odbywające karę pozbawienia wolności są informowane, że w sprawach trudnych i problemowych powinny zgłaszać się do wychowawcy. Możliwość taką w tutejszej jednostce zapewnia się w całej rozciągłości. Nie stwierdzono, aby w którymś oddziale mieszkalnym wychowawca nie uczestniczył w codziennych wizytacjach cel mieszkalnych i nie było możliwości zgłoszenia się do niego rozmowę.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że wychowawcom, podczas odpraw służbowych systematycznie przypomina się o konieczności aktywnego uczestnictwa w wizytowaniu cel mieszkalnych oraz konieczności stworzenia w oddziale mieszkalnym warunków pozwalających na bieżący, codzienny kontakt z osadzonymi, w tym możliwość zgłaszania się na rozmowę;

ad 13) w Zakładzie Karnym w Rawiczu, zgodnie z rekomendacją zawartą w przedmiotowym raporcie, spotkania osób pozbawionych wolności z psychologiem odbywać się będą w warunkach gwarantujących pełną poufność, to jest w gabinetach psychologów, natomiast w sytuacjach związanych z potencjalnym zagrożeniem bezpieczeństwa, w bezpiecznych pomieszczeniach, specjalnie do tego przystosowanych, uniemożliwiających bezpośredni kontakt osadzonego z psychologiem.

Jednocześnie informuję;

- obecnie trwają prace remontowe związane z zabudową kącików sanitarnych oraz doprowadzeniem ciepłej wody użytkowej do wieloosobowych cel mieszkalnych w pawilonie mieszkalnym C. W pozostałych dwóch pawilonach, t. j. A i B, kąciki sanitarne mają trwałą murowaną zabudowę i doprowadzona jest do nich ciepła woda. Prace budowlane zaplanowano w taki sposób, aby do końca bieżącego roku wszystkie cele wieloosobowe miały zabudowane kąciki sanitarne oraz doprowadzoną ciepłą wodę użytkową.

W tym miejscu należy wskazać, że obecnie, w Zakładzie Karnym w Rawiczu nie funkcjonują już cele wieloosobowe, gdzie osadzonych byłoby powyżej 10 osób;

- w dniu 15 czerwca 2023 roku w Zakładzie Karnym w Rawiczu stosowano wobec osadzonego środki przymusu bezpośredniego, w tym użycie pasa obezwładniającego. Funkcjonariusze stosujący środki przymusu zostali wyposażeni w środki ochrony.

Środki ochrony w jakie wyposaża się funkcjonariuszy Służby Więziennej w czasie pełnienia obowiązków służbowych zostały określone w § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 listopada 2010 roku w sprawie uzbrojenia Służby Więziennej oraz rodzajów broni i środków ochrony stosowanych przez jej funkcjonariuszy w czasie pełnienia obowiązków służbowych (t. j. Dz. U. z 2021 roku, poz. 1450). Wśród nich wymienia się tarczę. Kwestię gospodarowania tymi środkami reguluje Instrukcja Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, stanowiąca załącznik nr 1 do zarządzenia nr 25 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 31 marca 2022 roku w sprawie gospodarowania uzbrojeniem i środkami ochrony w Służbie Więziennej.

Funkcjonariusze na czas wykonywania interwencji – stosowania środków przymusu bezpośredniego, zostali wyposażeni w odpowiednie środki ochrony. Funkcjonariusz, którego zadaniem było zabezpieczenie głowy osadzonego, został wyposażony w tarczę ochronną. Cechy osobowościowe osadzonego oraz jego dotychczasowe zachowanie wskazywały, że osadzony może opluć funkcjonariuszy biorących udział w stosowaniu środków. Skazany był rozpoznany jako osoba nieprzewidywalna, wybuchowa i negatywnie nastawiona wobec administracji jednostki. Podczas pobytu w tutejszym zakładzie, osadzony wielokrotnie przy wchodzeniu z nim w interakcje pluł w kierunku personelu penitencjarnego, zabrudzał celę mieszkalną własnymi fekaliami i rzucał nimi w stronę wyjścia z celi mieszkalnej. Z uwagi zatem na możliwość plucia w kierunku funkcjonariuszy, co stanowiłoby zagrożenia dla bezpieczeństwa funkcjonariuszy, a w następstwie samego osadzonego, podczas stosowania środka, tarcza trzymana była nad twarzą osadzonego.

Wykorzystanie tarczy było więc konieczne w celu zachowania bezpieczeństwa funkcjonariuszy i samego osadzonego. Tarcza nie jest środkiem przymusu bezpośredniego, ale jednym ze środków ochrony stosowanym przez funkcjonariuszy w czasie pełnienia obowiązków służbowych, podobnie jak np. kask, kamizelka ochronna, rękawice ochronne itp.. Środki te są wykorzystywane w celu zapewnienia funkcjonariuszom bezpieczeństwa osobistego. W przedmiotowej sytuacji wykorzystanie

tarczy jako środka ochrony było konieczne i niezbędne, a tarcza była wykorzystana w sposób bezkontaktowy z osadzonym i nie wyrządzający żadnej krzywdy.

Podczas stosowania środków przymusu bezpośredniego, funkcjonariusze w pełni uwzględnili zasadę adekwatności i szkody minimalnej, zgodnie ze wskazaniami art. 7 ustawy z dnia 24 maja 2013 roku o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (t. j. Dz. U. z 2024 roku, poz. 383).

Wobec skazanego dowódca zmiany zalecił zachowanie wszelkich środków bezpieczeństwa, gdyż osadzony, jak wykazano wyżej, w trakcie pobytu w tutejszej jednostce penitencjarnej zachowywał się wobec funkcjonariuszy arogancko i nieprzewidywalnie. Przejawiał tendencję do zachowań agresywnych, zarówno werbalnych, jak i niewerbalnych, w tym w szczególności: pluł, zanieczyszczał siebie i celę mieszkalną fekaliami, intencjonalnie próbował zanieczyszczać również funkcjonariuszy, przy czym zachowanie osadzonego było instrumentalne, ukierunkowane na wymuszeniu wyznaczonych przez siebie celów. Skazany był za to wielokrotnie karany dyscyplinarnie. Mimo zintensyfikowanych oddziaływań terapeutycznych, z uwagi na głęboko zaburzoną strukturę osobowości, osadzony przez cały okres pobytu podtrzymywał wysoce negatywny styl funkcjonowania.

Obowiązujące przepisy nie określają procedur wykorzystania przez funkcjonariuszy środków ochrony w które zostali wyposażeni na czas realizacji zadań służbowych, takich, jak np. tarcza, nagolenniki, naramienniki itp. Katalog środków ochrony, jak wykazano wyżej, został określony w cytowanym rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie uzbrojenia Służby Więziennej oraz rodzajów broni i środków ochrony stosowanych przez jej funkcjonariuszy w czasie pełnienia obowiązków służbowych. Ich zadaniem jest zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonariuszom w trakcie realizacji czynności służbowych i zgodnie z tym celem są wykorzystywane. Tarcze są wykorzystywane do ochrony funkcjonariusza w szczególności przed uderzeniami niebezpiecznych przedmiotów, czy płynnymi substancjami.

Wykonano w 4-ch egzemplarzach.:

1. adresat,
2. Pan
Dyrektor Okręgowy
Służby Więziennej w Poznaniu
(do wiadomości)
3. Pan
Dyrektor Biura Kontroli
Centralnego Zarządu Służby Więziennej
email: bk@sw.gov.pl
(do wiadomości)

4. a/a
L.dz.2557.2023
18306.2024

ZASTĘPCA DYREKTORA
Zakładu Karnego w Pławiczu

pplk mjr Robert Stefanowski

Warszawa, 22-08-2025 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur

KMP.571.17.2023.AN

Pan

ppłk Jarosław Korytowski

**Dyrektor Zakładu Karnego
w Rawiczu**

Szanowny Panie Dyrektorze,

podczas ostatniej wizytacji Zakładu Karnego w Rawiczu, przeprowadzonej w dniach 21–24 listopada 2023 r., przez przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur – Dyrektorowi Zakładu Karnego zalecono zapewnienie osadzonym całodobowej opieki pielęgniarstwa. W wizytowanej jednostce opieka ta zapewniana była wówczas w dni robocze, w godzinach 7:00-19:30, a w dni wolne od pracy, w godzinach 7:00-15:00.

Krajowy Mechanizm stoi na stanowisku, iż w jednostkach penitencjarnych opieka pielęgniarstwa powinna być zapewniana także w godzinach nocnych, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek, w których prowadzone są oddziały terapeutyczne dla osadzonych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi oraz uzależnionych od innych niż alkohol substancji psychoaktywnych. U osadzonych w tych oddziałach często bowiem dochodzi do występowania tzw. zespołów odstawiennych, nagłych i gwałtownych zmian nastroju i pogorszenia samopoczucia, w których należy podjąć szybką i fachową pomoc medyczną.

Ponadto personel pielęgniarstwa pełni ważną rolę w systemie zapobiegania torturom, nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu, m.in. poprzez dokumentowanie

obrażeń oraz sprawowanie opieki nad osadzonymi przebywającymi w celach izolacyjnych i zabezpieczających.

Należy podkreślić, że stanowisko Krajowego Mechanizmu, w przedmiotowej kwestii, zgodne jest ze standardami oraz zaleceniami wydanymi stronie polskiej przez organizacje międzynarodowe - Podkomitet ONZ ds. Zapobiegania Torturom oraz innemu Okrutnemu, Nieludzkiemu, Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (SPT)¹ oraz Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT)².

W odpowiedzi³ na raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur⁴ - Zastępca Dyrektora Zakładu Karnego w Rawiczu ppłk Robert Stefanowski wskazał, iż w strukturze rawickiej jednostki nie wyodrębniono szpitala, dlatego też zapewnienie całodobowej opieki medycznej nie jest wymagane. Tym samym zalecenie Krajowego Mechanizmu nie zostało zrealizowane.

Ze względu na powyższe, działając na podstawie art. 22 Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karaniania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz art. 17 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r., poz. 1264 ze zm.), zwracam się do Pana Dyrektora o przekazanie aktualnych informacji dotyczących opieki medycznej świadczonej osadzonym w Zakładzie Karnym w Rawiczu, ze szczególnym uwzględnieniem:

- liczby zatrudnionych lekarzy, ich specjalizacji oraz częstotliwości realizowanych wizyt;
- liczby zatrudnionego personelu pielęgniarskiego wraz z podaniem godzin w jakich pracuje;
- zasad świadczenia opieki medycznej w godzinach nocnych, weekendy oraz święta.

---

¹ Zob. raport SPT z wizyty w Polsce w 2018 r., CAT/OP/POL/ROSP/1, § 104.

² Zob. raport z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2018) 39, § 76 oraz raport z wizyty w Polsce CPT/Inf (2022) 56, § 59.

³ Zob. pismo z dnia 3 października 2024 r., D/P.0812.3.2023.Esz.

⁴ Zob. KMP.571.17.2023.AN.

Uprzejmie proszę o przekazanie wnioskowanych informacji w terminie 14 dni od otrzymania niniejszego pisma.

Z poważaniem

Rafał Kulas

Dyrektor Zespołu

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

1. płk Robert Józwiak, Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Poznaniu.

Rawicz, dnia 8 września 2025 roku

**Biuro Rzecznika
Praw Obywatelskich
Krajowy Mechanizm
Prewencji Tortur**
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

RPW/66873/2025 P
Data:2025-09-11

W odpowiedzi na pismo z dnia 22.08.2025 roku, znak KMP.517.17.2023.AN w sprawie przekazania aktualnych informacji dotyczących opieki medycznej świadczonej osadzonym w Zakładzie Karnym w Rawiczu, ze szczególnym uwzględnieniem:

- liczby zatrudnionych lekarzy, ich specjalizacji oraz częstotliwości realizowanych wizyt;
  - liczby zatrudnionego personelu pielęgniarskiego wraz z podaniem godzin w jakich pracuje;
  - zasad świadczenia opieki medycznej w godzinach nocnych, weekendy oraz święta,
- Informuję, co następuje.

Zakład Karny w Rawiczu zatrudnia 4 lekarzy chorób wewnętrznych, 1 lekarza okulistę oraz 1 lekarza psychiatrę. Osadzeni przyjmowani są również przez lekarzy „wolnościowych” innych specjalizacji - na miejscu lub konwojowani są do pozawięziennych placówek ochrony zdrowia. Osadzeni planowo mają możliwość zapisać się do lekarza pierwszego kontaktu raz w tygodniu oraz częściej, gdy istnieje taka konieczność. Wizyty u lekarzy specjalistów realizowane są zgodnie z zaleceniami lekarzy.

Zakład Karny w Rawiczu zatrudnia 8 pielęgniarek (w tym 1 pielęgniarz). Zmiana ranna obejmuje godziny od 7.00 do 15.00, popołudniowa od 11.30 do 19.30. Dyżury w dni wolne obejmują godziny od 7.00 do 15.00.

Jak wykazano personel pielęgniarski pełni służbę codziennie, w tym także w soboty, niedziele, święta, kiedy dyżur pełniony jest w godzinach od 7.00 do 15.00. W tym czasie realizowane są wszystkie procedury pielęgniarskie i wydawanie leków.

W razie konieczności udzielenia natychmiastowej pomocy medycznej osadzonym, poza czasem pracy personelu medycznego, dowódca zmiany wzywa Zespół Ratownictwa Medycznego. Jednocześnie organizuje natychmiastowo zespół składający się z funkcjonariuszy ochrony, którzy są przygotowani do udzielania pomocy przedmedycznej. W Zakładzie Karnym w Rawiczu wszyscy funkcjonariusze działu ochrony są przeszkoleni w zakresie stosowania resuscytacji krążeniowo - oddechowej i użycia defibrylatora AED.

W treści pisma z dnia 22.08.2025 roku, znak KMP.571.17.2023.AN wskazano, że Krajowy Mechanizm stoi na stanowisku, iż w jednostkach penitencjarnych opieka pielęgniarska powinna być zapewniona także w godzinach nocnych, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek, w których prowadzone są oddziały terapeutyczne dla osadzonych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi oraz uzależnionych od innych niż alkohol substancji psychoaktywnych albowiem w tych oddziałach często dochodzi do występowania tzw. zespołów odstawiennych [...].

Odnosząc się do powyższego należy podnieść, że osadzeni przebywający w oddziałach terapeutycznych dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub uzależnionych od innych niż alkohol substancji psychoaktywnych nie są w nich osadzani bezpośrednio po przyjęciu do jednostki penitencjarnej, co wyklucza możliwość występowania u tych skazanych objawów odstawiennych. Wystąpienie tzw. zespołów odstawiennych możliwe jest jedynie w początkowym okresie pobytu w izolacji, bezpośrednio po zgłoszeniu się lub doprowadzeniu osadzonego do odbywania kary. W trakcie wykonywania kary pozbawienia wolności, zgodnie z art. 83 kodeksu karnego wykonawczego, skazanych poddaje się w miarę potrzeby, za ich zgodą, badaniom psychologicznym, a także psychiatrycznym. Przeprowadzenie badań może również zarządzić sędzia penitencjarny bez zgody skazanego. Przedmiotowe badania przeprowadza się w odpowiednich ośrodkach diagnostycznych na terenie kraju i po ich zakończeniu sporządza się orzeczenie psychologiczno-penitencjarne, które jest podstawą skierowania do właściwego systemu odbywania kary, w tym terapeutycznego. Zatem do oddziałów terapeutycznych kierowani są skazani, którzy w izolacji penitencjarnej przebywają już określony czas, co wyklucza możliwość występowania u nich objawów odstawiennych. Wobec osadzonych w oddziale terapeutycznym dla osadzonych uzależnionych od innych niż alkohol substancji psychoaktywnych prowadzone są zindywidualizowane oddziaływania w ramach psychoterapii uzależnień.

Osadzonym w tutejszej jednostce penitencjarnej zapewnia się zatem właściwą opiekę medyczną, a organizacja realizowanych działań pozwala na zabezpieczenie procesu udzielania pierwszej pomocy w sposób właściwy.

DYREKTOR
Zakładu Karnego w Rawiczu

mgr Józef Korytowski

Wykonano w 3 egz.:

1 - adresat,

2 - Pan Dyrektor Okręgowy

Służby Więziennej w Poznaniu

(do wiadomości)

3 - aa.

l.dz. 17070.2025

RPW/84566/2024 P
Data:2024-10-07

DYREKTOR GENERALNY
SŁUŻBY WIĘZIENNEJ

BKW.21.2.49.2024.DD

Warszawa, dnia 3 października 2024 r.

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPL. 2024 -10- 07

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPL. 2024 -10- 07

ZAK. ..... NR .....

Pan
Rafał Kulas
Dyrektor Zespołu Krajowego
Mechanizmu Prewencji
Biuro Rzecznika Praw
Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

W związku ze zrealizowaną wizytacją Zakładu Karnego w Rawiczu przez Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur, uprzejmie przesyłam w załączeniu pismo Dyrektora Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennnej w Poznaniu dotyczące wydanych zaleceń.

DYREKTOR GENERALNY
SŁUŻBY WIĘZIENNEJ

plk dr Andrzej Pecka

Wykonano w 2 egz.

1. adresat
2. aa. BKW.

OI/OP.0811.8.2024.JJ

Poznań, dn. 27 września 2024 r.

Pan
Rafał Kulas
Dyrektor Zespołu Krajowego
Mechanizmu Prewencji
Biuro Rzecznika Praw
Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00 – 090 Warszawa

za pośrednictwem

Pana
płk. dr. Andrzeja Pecki
Dyrektora Generalnego
Służby Więziennej

Nawiązując do pisma sygn. KMP.571.17.2023.JW z dnia 6 września 2024 r. w przedmiocie zapewnienia Dyrektorowi Zakładu Karnego w Rawiczu środków finansowych na realizację zaleceń wydanych po wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur uprzejmie informuję, że jednostka penitencjarna dysponuje własnym budżetem przeznaczonym na finansowanie własnej działalności, w tym również na realizację prac remontowych związanych z zabudową kąpoków sanitarnych oraz doprowadzeniem ciepłej wody użytkowej do cel mieszkalnych.

DYREKTOR OKRĘGOWY
Służby Więziennej w Poznaniu

płk Robert Józwiak

Wykonano w 3 egz.:

egz. nr 1 – Adresat

egz. nr 2 – Dyrektor Generalny SW

egz. nr 3 – aa

l. dz. 2157 / 2024